

Stručni rad

TKO JE UČITELJ NOVOG DOBA?

Žana Vračun, prof. likovne umjetnosti

OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Učitelji staroga kova imali su i, nažalost, još uvijek imaju problem s time da mogu od svojih učenika i sami mnogo naučiti. Naime, mnogi još uvijek učenike gledaju kao mlade ljude bez nekog znanja. Nisu svjesni da su upravo ovi učenici došli s namjerom kako bi i nastavnici uz njih iskusili nove lekcije. Za ovakav način razmišljanja trebat će proći još mnogo vremena, ali mislim da je proces promjene započeo prije nekoliko godina.

Ključne riječi: učitelj staroga kova, mlade duše, tinejdžeri, meditacija

1. Uvod

Učitelji staroga kova mišljenja su da samo oni nešto znaju. Iz vlastitog iskustva znam za nekoliko slučajeva koji zbog lošeg samopoštovanja u svojoj učiteljskoj karijeri nikada nisu dijelili petice, naravno, pod izgovorom da samo 'Bog zna za pet' i slične gluposti. Takvi učitelji nanose ogromnu štetu svojim učenicima – najvjerojatnije zbog vlastitih ograničenja, nekreativnosti, pristranosti, neznanja, zavisti ili neprofesionalnog rada. Oni učenicima ruše samopouzdanje i time grade svoju moć. To su učitelji koji odlaze na posao za koji će dobiti plaću i ovdje za njih sve završava – završenim školovanjem u ovom su životu završili svoje obrazovanje. Zapravo, takvih učitelja nema malo! To su u biti uplašene osobe, a njihovi postupci govore o njima samima. Međutim, oni toga nisu svjesni. Učenici za njih odabiru razne nadimke i često se šale na njihov račun.

2. Djeca su ogledala

'Problematicni učenici' postavljaju ogledala učiteljima.

U svakom slučaju, učitelj bi trebao zaći u pozadinu 'problema' i pristupiti djeci na pravi način. Između učitelja i učenika nastanu dva udaljena brijega. Kad učitelj nema sklonosti na zanimljiv i nadahnjujuć način pokušati spojiti brjegove mostom, jaz se povećava i – što je najgore – kod djeteta uzrokuje otpor. Dječji mozak nisu prazne posude koje bi učitelji napunili znanjem, već vatra koju bi trebalo zapaliti. Misija učitelja je motivirati i nadahnuti učenike, ali mnogi to nisu u mogućnosti. Odgovaraju uvredama, ogorčenjem, osvetom, agresijom jer sve doživljavaju na osobnoj razini.

Neka mi netko kaže kako možete impresionirati mlade ako ste kiselog lica, bilo na satu kemije, fizike, gramatike engleskog jezika, matematike ili bilo kojeg drugog predmeta?!

Prvo i najvažnije, učitelj mora biti zadovoljan sobom jer zrači energiju oko sebe u prostor. Ljudi su vibracijska bića. Mladi odmah opaze s kojom vibracijom učitelj ulazi u učionicu. Na temelju njegova raspoloženja razvijat će se atmosfera u učionici. Vjerujte mi, to djeluje! Učitelji, stoga, moraju naporno svakodnevno raditi na svom osobnom rastu i održavati dobro raspoloženje u učionici, ali i u svojim domovima. U

našim školama, međutim, svakodnevno svjedočimo nezadovoljstvu djece i 'iscijedenim' učiteljima. Nešto se hitno mora promijeniti.

U djece predškolskog razdoblja prevladava instinkt za oponašanjem. Ono što dijete vidi, oponaša – čak i vjerovanja ljudi koji ga okružuju.

Moralne osobine i vrijednosti ljudi oko njega presudne su, stoga, za njegovu budućnost. Ako u svom okruženju gleda same gluposti, ne piše mu se dobro.

U dobi od sedam godina probudi se drugi instinkt i dijete je željno učenja. U svemu što učitelj radi, govori, dijete uči. Ono traži podršku u učitelju, želi mu potpuno vjerovati. U njemu bi trebalo vidjeti pozitivan autoritet. Pravi se autoritet ne može postići silom i strogošću, ali isto tako ni popuštanjem. Djeca poštuju samo onog učitelja kod kojega osjećaju prihvaćanje, naklonost, povjerenje, poštovanje.

Tijekom puberteta kod tinejdžera se probudi nova potreba za razumijevanjem i testiranjem u svim područjima života. Oko sebe treba ljude koji će mu bez autoriteta i u prisnom odnosu pokazati put do znanja i aktivnosti – samo tako će pronaći svoje mjesto pod suncem.

Mala su djeca snažna, suptilna, sofisticirana bića, stoga su najčišća ogledala. Prilagođeni su emocionalnoj razini, stoga spontano i iskreno reagiraju na energije koje osjećaju. Ne kriju ništa. Ako odrasli govore laž i ne ponašaju se u skladu s osjećajima koji ih prožimaju, djeca uskoro osjete taj raskorak i odgovore na nj. Njihovi odgovori pokazuju nam odraz naših iskrivljenih osjećaja. Međutim, ako emocije pokažemo iskreno, bez prikrivanja, ona se, začudo, smire i otvore nam se. Istina i sklad između osjećaja i riječi umiruju djecu. Mnogi roditelji misle da je bolje zaštititi djecu od svojih negativnih osjećaja. Možda mislite da ih možete prevariti, ali moram vas razočarati. Ona sve znaju, iako vi uporno čuvate svoju istinu. Ona su poput svojevrsnog duha koji sve zna, zato budite iskreni ili barem pokušajte biti iskreni sa svojom djecom. Ona osjećaju na drugim razinama i vrlo često, ponekad čak i bolešću, reagiraju na vaše potisnute, neiživljene emocije. Prelistajte memoriju i brzo ćete shvatiti da ova izjava vrijedi. Dokazano i potvrđeno iz mog vlastitog iskustva i iskustva djece mnogih mojih klijenata!

Djeca trebaju samo model ljudskog bića koje doživljava različite osjećaje i koje je iskreno s njima u svakom trenutku. To im omogućuje da se vole takvi kakvi jesu te da prihvate i ugodne i manje ugodne osjećaje u sebi.

Učitelj također griješi i ispravno je ako se za svoje pogreške iskreno ispriča. Na taj će način steći poštovanje, povjerenje i vjerodostojnost. Ali, mnogi učitelji lažu i prikazuju se djeci kao mjerilo ideala i nepogrešivosti. Takav učitelj sigurno neće osigurati poštovanje kod djece.

Svi u sebi imamo dva vuka: crnog i bijelog. Prema staroj indijanskoj legendi, crni vuk predstavlja zlo: ljutnju, laž, zavist, mržnju, pohlepu, strah, tugu i nemoć... Bijeli vuk pak znači: dobrotu, ljubav, radost, zahvalnost, iskrenost, poštenje, odanost, nadu, jasnoću. A koji vuk dominira? Onaj kojega hraniš.

3. Učitelj novog doba ništa ne uzima osobno

Učitelj novog doba osoba je koja sebe i mlade duše pretvara u blistave kristale te upravo tako dopušta mogućnost da mladi poučavaju i njega samoga.

Više od deset godina predajem u raznim školama kao profesorica likovne umjetnosti i sjećam se slučaja kada je razigrani učenik jednom rekao svom novom učitelju da je budala.

Odgovor uvrijeđenog učitelja bio je, naravno, osoban; nikako nije mogao shvatiti kako se učenik usudio tako nešto reći. Učitelj je upao u zamku koju nazivamo osobnom važnošću, najvišim izrazom sebičnosti. Kada neki događaj uzmete osobno, poistovjetite se s onim što je rečeno. Međutim, ako riječi ne shvatite osobno, postajete imuni na emocionalnu prljavštinu koja vam je izrečena.

Učitelj novog doba reagirao bi humorom i stvar preokrenuo tako da bi kroz smijeh riješio ovakvu situaciju, a odgojni trenutak imao bi mnogo veću težinu nego u prvom slučaju. Bolje je zanemariti negativne odgovore, iako se možda tada nalazite usred pakla. Svakako ne odobravam neprimjereno ponašanje, no ovo je dijete, odnosno adolescenta nešto dovelo do takvog ponašanja.

Jeste li se ikada kao učitelj pitali što se događa s određenim djetetom? Pati li možda zbog obiteljskih sukoba (obiteljsko nasilje, zlostavljanje, droga, alkohol...), bolesti ili financijskih problema? Možda mu majka ili otac umiru, možda mu samo treba pažnja koju ne prima kod kuće, ili je jednostavno previše umoran od svega što ima na ramenima?

Pitate li se ikada zašto je došlo do neprimjerenih reakcija djeteta?

Koliko ste puta pristupili djetetu koje ima problema s vašim predmetom i pitali ga što misli o vama i predmetu koji predajete? Jeste li ga pokušali motivirati ili ste ga dodatno povrijedili svojim arogantnim, sveznajućim ponašanjem?

Ako se ovo ne pitate, i sami imate velikih problema s empatijom. Kao učitelj, uvijek biste se trebali zapitati što radite pogrešno da se učenici tako ponašaju prema vama. Ako ćete se s izazovima boriti na mudriji način, s više humora i emocionalne zrelosti, što se očekuje od odrasle osobe, ali nažalost to nije uvijek tako, moći ćete se nositi s neugodnim situacijama mnogo uspješnije nego prije. Odrasli žele, odnosno zahtijevaju da se učenici ponašaju zrelo, a mnoge situacije pokazuju da to ne znaju raditi ni oni sami, koji to sve traže od djece. I krug je zatvoren.

Kada stvari shvatite osobno, reagirate tako da grčevito branite svoja uvjerenja i uvrijedite se ako se vaš sugovornik ne slaže s vama. Toliko želite biti u pravu i dokazati svoje, da solite pamet svima koji imaju drugačije mišljenje od vas. Ego je taj koji želi imati sve pod kontrolom. Problem većine ljudi je taj što ne kontroliraju svoje emocije. A budući da ih ne kontroliraju, upravo su emocije te koje kontroliraju njihovo ponašanje. Kada se ne kontroliramo, kažemo sve što ne bismo željeli, radimo ono što ne bismo željeli činiti. Zbog toga morate naučiti kontrolirati svoje osjećaje jer ćete samo tako imati dovoljno osobne snage u prevladavanju svojih sjena. Što ćete više njegovati voljene dijelove svoje osobnosti i odupirati se prestrašenom dijelu, to će se vaša osobnost sve više usklađivati s vašom dušom. S vremenom će prestrašeni dijelovi osobnosti izgubiti kontrolu nad vama, a oni voljeni djelovat će bez ograničenja. Strah nestane, zamjenjuje ga jednakost, opraštanje, jasnoća. Vaši odnosi se transformiraju. Superiornost se povlači pred poštovanjem. Inferiornost nestaje i vi ste ispunjeni zahvalnošću, radošću, blaženstvom.

Budite uzor i dobar primjer onoga što sami želite od drugih.

Svi smo jedno – i što prije to priznamo, bit će nam lakše. Nužno je uspostaviti distancu.

3.1. Kako uspostaviti distancu?

Uz meditaciju! Vjerujte, bez nje neće ići.

Učitelji novog doba uključit će deset do petnaest minuta meditacije u svoj svakodnevni rad kako bi mogli poučavati današnju djecu. Nije nam lako, stoga je meditacija nužna i neophodna jer ćemo tako lakše uspostaviti distancu od negativnih emocija i puno ćemo ih brže 'probaviti'. Svakako su negativne emocije također važne za duhovni razvoj i saznanja do kojih nas dovedu. Međutim, uvijek imamo mogućnost izbora između pozitivnog motivacijskog načina prenošenja znanja i negativnog, koji zagorčava život djeci, roditeljima i na kraju nama jer se kao učitelji ne možemo osjećati dobro ako svoje učenike nismo uspjeli naučiti za pozitivnu ocjenu.

Bilo bi ispravno svako malo zapitati se kakav ste učitelj i postaviti to isto pitanje svojim učenicima.

Imate li toliko hrabrosti? Bojite li se kritike?

Odgovori će biti korisni za vaš razvoj. Ako vam se neće svidjeti ukupni rezultati, pred vama je ozbiljan izazov s kojim ćete se morati suočiti. Ovo bismo pitanje učenicima trebali postaviti barem jedanput godišnje. Učenici su izuzetno dobri promatrači. Iz vlastitog iskustva znam da vas doslovno 'skeniraju' kad zakoračite u učionicu, pogotovo prvi puta. Pokušavaju na sve moguće načine ići vam na živce. Testiraju kada ćete eksplodirati – ako uspiju, nastradali ste, a ako ne, imate tri mogućnosti. Naime, ili ste 'nasilnik' i držite ih u šaci zbog ocjena (lažni autoritet, s puno nadimaka). Ili zaslužujete poštovanje zbog svoje iskrenosti, otvorenosti, kreativnosti, odgovornosti, svojega znanja i tada pripadate takozvanim 'novodobnim učiteljima'. To su oni koji znaju postaviti granicu i imaju red u glavi, okolini i u učionici, ali priznaju i svoje pogreške. Nažalost, postoje i oni treći: učitelji koji samo nastoje pokazati koliko su napredni u svom poslu. Nazivam ih 'novodobnim lažljivcima' jer su i sami loši u znanju ili u samopoštovanju te ne znaju postaviti granice u nastavi i stvoriti pozitivni autoritet. Potonjim nedostaje reda, poštovanja. Takvi su učitelji samo sami sebi (loši) učenici.

Ovime se počinju nakupljati unutarnji nemiri, mučenja, monotonija i poučavanje postaje nešto 'samo po sebi razumljivo'. Učitelji koji se po završetku studija prestanu

obrazovati, zapravo ne bi smjeli poučavati. Ako odlučite raditi kao učitelj, morate se neprestano usavršavati, stvarati i tražiti nova znanja, nove pristupe, nove metode rada, osobno rasti... Mogla bih reći da je rad učitelja cjeloživotno osobno, intelektualno, kreativno i duhovno sazrijevanje.

Najvažnije od svega je da morate neizmjerljivo voljeti djecu i svoju profesiju.

4. Zaključak

Svaki školski sustav ima svoje zakone i sama sam tijekom školovanja vidjela mnogo toga. Zbog toga želim pomoći učenicima, njihovim roditeljima i učiteljima da napokon pronađu zajedničku crvenu nit koja će biti korisna za sve tri strane. Svijet se mijenja, živimo u vremenu kada je, između ostalog, potrebno radikalno promijeniti školsko zakonodavstvo, nastavne planove i programe te nastavnike. Suština svake pedagogije trebala bi biti u tome da pokuša djetetu u pravo vrijeme i na pravi način predstaviti odgovarajući sadržaj koji blagotvorno djeluje na njega i omogućuje mu da razvije najšire moguće sposobnosti holističkim pristupom poučavanju. Naglasak je na činjenici da čovjek nije samo intelektualno biće, već i biće srca i volje.

Nastava u školama trebala bi biti holistička, što znači da se – uz intelekt – uvažavaju i volja te osjećaji učenika.

5. Literatura

[1.]Vračun, Ž. (2016.). Učitelj 'zlate' dobe ima sočutno srce